

Muiswerk Testprogramma's

In mei 2002 zijn de Muiswerk Testprogramma's verschenen en inmiddels zijn deze op verschillende scholen in Nederland en België in gebruik. Met deze testprogramma's kunnen leerproblemen worden gesignaleerd in het voortgezet onderwijs, het mbo en de volwasseneneducatie.

Een belangrijk onderdeel van het werk van een remedial teacher is het onderzoeken van de taal-, leer- en/of daarmee samenhangende sociaal-emotionele problemen van leerlingen. Het signaal dat leerprestaties onvoldoende zijn, wordt vaak door een vakdocent of mentor gegeven. Een leerling scoort bijvoorbeeld vaak onvoldoendes op proefwerken, heeft te weinig inzicht in teksten of maakt veel spellingfouten. Op basis van een dergelijk signaal gaat de remedial teacher aan de slag om het probleem van de leerling in kaart te brengen. Dit gebeurt door een diagnostisch onderzoek, waarbij meestal ook toetsen worden afgenomen. Aan de hand van die toetsen moet niet alleen duidelijk worden dat de vakdocent terecht een signaal af heeft gegeven, maar moet ook naar voren komen op welk gebied de leerling nu precies problemen heeft. Het liefst kan op basis van de afgenomen toets onderzocht worden welk type fouten de leerling maakt en leidt dat tot een aantal hypothesen over de aard van de problematiek.

Het is vaak niet eenvoudig om de juiste toets voor een bepaalde doelgroep te vinden. In mei 2002 verscheen echter het softwarepakket Muiswerk Testprogramma's, waarmee leerproblemen van leerlingen en studenten in het vo, mbo en bve gesignaleerd kunnen worden.

Toetsen in het programma Muiswerk Testprogramma's is één van de vele programma's die onder de titel 'Muiswerk' zijn verschenen. Muiswerk richt zich voornamelijk op taal en biedt programma's voor onder andere het oefenen van spelling, grammatica, interpunctie, lezen, formuleren en argumenteren, maar ook voor het leren van schooltaalwoorden. Verder zijn er speciale programma's gericht op het Nederlands als tweede taal, waarmee allochtone leerlingen hun woordkennis kunnen uitbreiden en hun vaardigheden op het gebied van grammatica kunnen oefenen. De toetsen in Muiswerk Testprogramma's bestrijken het gebied waarvoor Muiswerk ook oefenprogramma's heeft en geven remedial teachers en docenten in de drie onderwijstypen vo, mbo en bve de mogelijkheid de taal-, reken- en ICT-vaardigheden van leerlingen te meten. Bovendien kan met Muiswerk testprogramma's een

beeld verkregen worden van de mate waarin de leerlingen ruimtelijk inzicht hebben.

Er zijn in totaal veertien toetsen, die zijn onderverdeeld in een toets 'rekenen/wiskunde', 'ICT', 'zinsbouw', 'woordkennisniveau', 'ruimtelijk inzicht' en spellingtoetsen, tekstbegriptoetsen en toetsen met flitswoorden. Bij deze laatste kan gekozen worden uit een meerkeuzetoets ('flitskeuze') of het zogenaamde 'flitstypen', dat van de leerling vraagt het geflitste woord zelf te typen. Zowel het onderdeel 'flitskeuze' als het 'flitstypen' heeft een A- en B-versie, zodat het mogelijk is de toets na verloop van tijd nogmaals te doen. Ook de spelling- en tekstbegriptoetsen kennen een A- en B-variant, maar voor de tekstbegriptoets geldt dat toets B moeilijker is dan toets A. Toets B wordt niveau 4 als indicatie gegeven, maar het is onduidelijk of hiermee niveau 4 van de KSB, KSE wordt bedoeld of dat het gaat om NT2-niveau 4.

Het onderdeel 'rekenen en wiskunde' bestaat uit een toets 'hoofdrekenen' en een A- en B-variant van een toets 'rekenen en wiskunde'. Toets A is makkelijker dan toets B en bevat dan ook onderdelen als optellen en aftrekken, oppervlakte, omtrek, breuken en procenten, terwijl toets B onder andere gaat over machten en wortels, vlakken en inhouden en letters en vergelijkingen.

Handleiding Bij Muiswerk Testprogramma's wordt een handleiding geleverd die niet alleen technische informatie bevat over het programma, het installeren en het gebruiken ervan, maar waarin ook aan iedere toets een apart hoofdstuk is gewijd. Per toets wordt een verantwoording gegeven van de keuzes, die tijdens de ontwikkeling van het materiaal zijn gemaakt. Daarnaast zijn er praktische instructies voor de toetsafname en een beschrijving van de 'output' van de toets. Die output is op te roepen via de docentmodus en bestaat uit een overzicht van de werktijd (de tijd die de leerling nodig had om de toets te maken) en de toetsscores, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar soort fouten. Om als docent de gegevens te kunnen beoordelen worden zowel op het scherm als in de handleiding gemiddelde scores weergegeven. De resultaten

van een leerling kunnen zo worden vergeleken met die van leerlingen in hetzelfde leerjaar van hetzelfde onderwijstype. Overigens zijn deze gegevens voor de onderdelen woordkennis, ruimtelijk inzicht en ICT niet beschikbaar. Het is volgens de makers van Muiswerk Testprogramma's echter de bedoeling om in samenwerking met de gebruikers van de toetsen gemiddelden vast te stellen en zo na te gaan wat de resultaten zijn van 'zeer zwakke', 'zwakke', 'gemiddelde', 'goede' en 'zeer goede' leerlingen.

Spelling Het onderzoeken van de spellingfouten van leerlingen gebeurt in de praktijk van veel remedial teachers door het afnemen van een dictee, waarin woorden met zeer veel verschillende spellingsmoeilijkheden voorkomen. Door de fouten die leerlingen in het dictee maken te analyseren, kan de remedial teacher inzicht verkrijgen in de aard van de spellingsproblematiek. Het onderdeel spelling van Muiswerk Testprogramma's bestaat ook uit een dictee. Het gaat om een woorddictee, maar de woorden worden in zinnen gepresenteerd. Het woord dat de leerling moet 'schrijven' (intypen) is weggelaten. Een zeer duidelijke vrouwenstem leest de zinnen op en noemt daarbij ook het woord dat de leerling moet schrijven. De zin kan zo vaak herhaald worden als de leerling nodig vindt, maar het in te vullen woord wordt niet apart genoemd. Om de zin nogmaals te horen hoeft de leerling alleen maar op een klein icoon van een luidspreker te klikken.

Het dictee bestaat uit veertig woorden. Als de leerling alle woorden heeft geschreven, verschijnt de uitslag direct op het scherm. Er worden daarbij drie soorten fouten onderscheiden: 'luisterfouten', 'regelfouten' en 'weetfouten'. Hoewel deze indeling eenvoudig is en leerlingen inzicht geeft in het type woorden dat hij fout schrijft, wordt daarmee direct een veronderstelling geuit over de oorzaak van de fout die de leerling maakt. Hij heeft niet goed geluisterd, de regels niet goed toegepast of zich vergist in de spelling van een woord, waarvan hij de spelling heeft ingeprent. Een dergelijke diagnose kan echter pas na een diagnostisch onderzoek worden gesteld. Overigens is het voor een leerling vaak voldoende om te weten hoeveel fouten hij heeft gemaakt en daarvoor is de eenvoudige diagnose in drie soorten fouten meer dan genoeg.

Voor de docent worden de fouten ondergebracht in de vijf categorieën van Kleijnen (1992), te weten ongemarkeerdheid en gemarkeerdheid door context, morfologie, syntaxis en etymologie. Het maken van de toets neemt volgens de handleiding ongeveer tien tot vijftien minuten in beslag. De docent heeft dan met een druk op de knop een overzicht van de woorden die de leerling fout heeft gespeld, waarbij de foute woorden zijn ondergebracht in een van de vijf foutencategorieën, met een 'restcategorie' van woorden waarvan de fout door het programma niet te categoriseren is. Met het foutenoverzicht erbij kan bekeken worden hoe de leerling scoort vergeleken met

leerlingen die in hetzelfde leerjaar en in hetzelfde schooltype onderwijs volgen. In de handleiding wordt er op gewezen dat veel spellingfouten kunnen wijzen op dyslexie. Ook geeft men aanwijzingen voor vervolgonderzoek of remediering van de gesignaleerde problemen.

Tekstbegriptoets De tekstbegriptoets bestaat uit een tekst met meerkeuzevragen, die kunnen gaan over de hele tekst (macroniveau), alinea's (mesoniveau) en zinnen (microniveau). Deze indeling van tekstbegrip op macro-, meso- en microniveau zal veel docenten bekend voorkomen, omdat ook de veelgebruikte 'Tekstbegriptoets voor de brugklas' (Hacquebord, 2000) het tekstbegrip op deze drie niveaus meet. In toets A worden drie teksten aangeboden, die gaan over respectievelijk 'koffie', 'drop' en 'rijst'. Doordat deze onderwerpen voor bijna alle leerlingen bekend zijn, is het onderwerp niet zo cultuurbepaald dat allochtone leerlingen door gebrek aan voorkennis de toets slechter maken dan autochtone leerlingen. Na de laatste vraag krijgt de leerling, net als bij de spellingtest, het percentage goede antwoorden en een overzicht van de resultaten op de vragen op micro-, meso- en macroniveau. Opnieuw heeft de docent de mogelijkheid om de scores van de leerling te vergelijken met de scores van andere leerlingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de gemiddelde scores van brugklasleerlingen, leerlingen in het mbo-niveau 1 en 2, en mbo-niveau 3 en 4.

Flitswoordentoets Gerelateerd aan de spellingtest is het toetsmateriaal met flitswoorden. De leerling klikt op een plaatje van een muis en vervolgens verschijnt even een woord in de linkerbovenhoek van het scherm. In het geval van de meerkeuzevragen wordt dit gevolgd door een reeks tekens. De reden waarom deze toets is toegevoegd heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de makers van Muiswerk Testprogramma's er naar gestreefd hebben om met de toetsen een vroegtijdige signalering van dyslexie mogelijk te maken. Een test met flitswoorden is volgens hen relevant voor het screenen van leerlingen op dyslexie, omdat dyslectische leerlingen moeite hebben een woord goed waar te nemen, een woord vast te houden in het geheugen en/of de volgorde van de letters in hun geheugen vast te houden. Het is echter moeilijk te bepalen welk percentage woorden een leerling correct 'gezien' moet hebben om enigszins in te kunnen schatten dat er sprake is van dyslexie. De normering van de toets is door de makers van Muiswerk Testprogramma's vastgesteld op basis van eigen onderzoek. Leerlingen die slecht scoren op de spellingtest blijken volgens de handleiding van Muiswerk Testprogramma's ook vaak een slechte score op de flitswoordentest te behalen. Een lage score op de flitswoordentest van Muiswerk Testprogramma's kan nog een andere oorzaak hebben. Sommige woorden flitsen zo snel, dat het intypen of aanwijzen van het geflitste woord meer weg heeft van gokken dan van weergeven wat je gezien hebt. De tijd waarin een woord in beeld verschijnt, blijkt niet bij alle woorden voldoende te zijn om het woord te zien, laat staan in te prenten. Sommige woorden zijn gewoonweg niet te zien, waardoor het programma ten onrechte de conclusie weer kan geven dat er mogelijk sprake is van dyslexie. Het lastige is dat je het woord niet nog een keer kunt laten verschijnen, want het woord mag maar een keer geflitst worden om de toets 'zuiver' te houden. In de handleiding wordt op basis van onderzoek van Schijf (1999) aangegeven dat leerlingen in het mbo die slecht zijn in spelling ook slecht presteren op deze flitswoordentoets, vooral bij de langere woorden van zes letters en bij een presentatie van 100 milliseconden. Men verwijst in de handleiding naar Van der Leij (1998) en stelt dat het slecht presteren op een decodeertaak van pseudowoorden met laagfrequente lettercombinaties wordt beschouwd als een kernsymptoom van dyslexie.

Dyslexiescreening In de handleiding van Muiswerk Testprogramma's komt het al dan niet signaleren van dyslexie aan de hand van bepaalde testcores regelmatig terug. Het programma geeft aan wanneer er sprake kan zijn van dyslexie en helpt de docent vooral met het signaleren van mogelijke dys-

lectische problematiek door een zogenaamd profiel 'dyslexiescreening'. De docent kan hierop voor een getoetste groep zien, welke leerlingen onder de norm scoren voor een bepaald aspect van taalvaardigheid. Zo wordt voor spelling het totaal aantal fouten weergegeven en het aantal luisterfouten. Ook de resultaten van het 'flitstypen' worden in het profiel dyslexiescreening opgenomen. De zesletterwoorden en het totaal aantal goed geschreven woorden worden weergegeven, waarna ook het totaal aantal behaalde punten op de tekstbegriptoets is opgenomen. Het programma combineert de gegevens en komt met een conclusie over de prestaties van de leerlingen. Het doel van deze functie in het programma is niet het aantonen van dyslexie, maar aangeven welke leerlingen in aanmerking komen voor een vervolgonderzoek. Het is natuurlijk altijd de keuze van de remedial teacher om al dan niet te handelen op basis van het afgedrukte profiel dyslexiescreening.

Dyslexie is op zijn zachtst gezegd een veelbesproken onderwerp. Veel mensen hebben er wel eens van gehoord of er iets over gelezen, docenten weten er al iets meer van en remedial teachers worden regelmatig ingeschakeld om dyslectische leerlingen te helpen. Het is daarom belangrijk het programma Muiswerk Testprogramma's alleen te gebruiken, zoals de makers het aangeven: als screeningsinstrument. Een valkuil is dat men het profiel dyslexiescreening gaat gebruiken om een diagnose te stellen en daarvoor is het programma niet bedoeld. Het is bovendien van belang steeds te beseffen dat de waarden die men hanteert om aan te geven dat een leerling onder de norm scoort voortkomen uit een onderzoek dat is gedaan onder mbo-leerlingen. Critici kunnen vraagtekens zetten bij de geldigheid van dit onderzoek voor leerlingen in het vo en leerders in de ve. Er worden wel tabellen weergegeven waarin wordt aangegeven dat er 219 brugklasleerlingen zijn onderzocht, maar het is onduidelijk tijdens welk onderzoek die 219 leerlingen de toets hebben gemaakt.

In de handleiding van Muiswerk Testprogramma's wordt opgemerkt dat men ernaar streeft door verder onderzoek criteria en normen helder te krijgen. Ook wordt bij bijvoorbeeld bij de tekstbegriptoets aangegeven dat een indeling van percentielscores een voorlopige richtlijn is. Muiswerk pretendeert dus niet alle wijsheid al in pacht te hebben, maar probeert docenten zo goed mogelijk te helpen om snel lees- en spellingsproblematiek op te sporen. Het is echter jammer dat er bij het weergeven van bijvoorbeeld een tabel met indicatieve scores niet wordt aangegeven waaruit de indeling van scores is afgeleid of hoe de tabel is ontstaan.

Een valkuil is dat men het profiel dyslexiescreening gaat gebruiken om een diagnose te stellen en daarvoor is het programma niet bedoeld

Het is daardoor lastig om in te schatten welke waarde gehecht moet worden aan de gegevens die uit de tabellen kunnen worden afgeleid, ook als de weergegeven norm slechts als richtlijn wordt gebruikt.

Zinsbouwtest Een doelgroep die in Muiswerk Testprogramma's regelmatig genoemd wordt, zijn allochtone leerlingen. Voor deze groep is met name de toets zinsbouw relevant, omdat het maken van zinnen met een goede woordvolgorde voor veel allochtone leerlingen een lastig onderdeel van het gebruiken van het Nederlands is. De toets zinsbouw bestaat uit veertig zinnen die in zinsdelen zijn verdeeld. Er zijn zinnen met congruentiefouten en een foute woordvolgorde, waarbij vaak de persoonsvorm op de verkeerde plaats staat. Ook kunnen voornaamwoorden en verbindingswoorden foutief zijn gebruikt. Natuurlijk zijn er ook correcte zinnen. De leerling leest de zin en kan de zin ook beluisteren. Als de leerling denkt dat de zin goed is, wijst hij of zij op het zinnetje tussen vierkante haken: [de zin is goed]. Als een zin een fout bevat, is het niet voldoende dat de leerling herkent dat de zin fout is. De leerling moet met de muis ook het zinsdeel aanklikken dat volgens hem een fout bevat.

Het taalniveau van de zinnen is vrij hoog, waardoor de toets niet geschikt is voor beginnende of halfgevoerde taalleerders. De toets lijkt vooral goed bruikbaar voor allochtone leerlingen in het mbo, die een opleiding volgen op de hogere niveaus, niveau 3 en 4. Om de fout te ontdekken in zinnen zoals de onderstaande, is immers een hoog taalniveau vereist.

- Ik hecht niet veel waarde / aan het oordeel van mijn leraren / want hun dreigen altijd met straf, / maar later valt het dan weer mee.
- De schilder zag / dat de deur verknoeid was / en kon niet meer / worden hersteld.

Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de test niet gemaakt is om uitsluitend de kennis van zinsbouw van allochtone leerlingen te meten. De toets kan ook gebruikt worden voor Nederlandse brugklasleerlingen. Zij zullen net als allochtone leerlingen de zinnen in de toets zinsbouw moeilijk vinden en dus ook niet alle fouten kunnen aanwijzen.

Woordenschattoets Ook de woordenschattoets lijkt te moeilijk voor beginnende en halfgevoerde tweedetaalleerders. De woordenschattoets bestaat uit zinnen waaruit een woord is weggelaten. De leerling moet kiezen welke van vier alternatieven het best past op de open plek in de zin. Deze toets heeft het voordeel dat de bevroegde woorden moeilijker en makkelijker worden naarmate de leerling meer of minder vragen goed beantwoord. De test past zich dus aan het niveau van de leerling aan. Er zijn vijf woordkennisniveaus. Iedere leerling start met het middelste niveau en heeft dat niveau 'gehaald' als hij ten minste zestien van de twintig vragen goed heeft beantwoord. De tijd die de toets in beslag neemt, varieert per leer-

ling. Sommige leerlingen zijn snel klaar, omdat hun niveau na het beantwoorden van een beperkt aantal vragen duidelijk is. Doordat de woordenschattoets tijdens het werken wordt aangepast aan het niveau van de leerling is het lastig leerlingen met elkaar te vergelijken. Iedere test is verschillend, waardoor alleen afgegaan kan worden op de niveau-indicatie die na het maken van de toets in beeld verschijnt. Als algemene richtlijn wordt in de handleiding aangegeven dat een woordenschatbeheersing op niveau 3 voldoende is voor een opleiding op mbo-niveau 1 en 2. Het lijkt er op dat met dit niveau 3 wordt verwezen naar NT2-niveau 3, dat geldt als een taalbeheersingsniveau dat leerlingen bij uitstroom naar het vo of ROC moeten beheersen (ICE, Valk & Heesters, 2001). Het is onduidelijk welk woordkennisniveau voor leerlingen in de brugklas aangehouden kan worden als voldoende voor het volgen van het onderwijs op vmbo-, havo- of vwo-niveau. Door veelvuldig gebruik van de toets en het registreren en analyseren van de resultaten van verschillende leerlingen, kan een dergelijke norm wel vastgesteld worden. Daarvoor moeten eigenlijk alle leerlingen in een bepaald leerjaar de toets maken. Doordat Muiswerk Testprogramma's de resultaten van leerlingen bijhoudt, is het vrij makkelijk van een grote groep leerlingen data te verzamelen en vervolgens normen op te stellen.

Rekenen/wiskunde en ICT De toets op het gebied van rekenvaardigheden, verdeeld in een toets 'hoofdrekenen', 'rekenen/wiskunde' en 'ruimtelijk inzicht' lijken qua opzet op de taaltoetsen. Er wordt een som of wiskundevraagstuk voorgesteld, waarbij de leerling de oplossing moet kiezen uit vier verschillende antwoorden. De toetsen zijn gevarieerd en bestaan uit 35 tot 40 vragen. Dit onderdeel zal voor remedial teachers die zich hebben gespecialiseerd op het terrein diagnosticeren en remediëren van lees- en spellingsfouten een goed middel zijn om problemen op het gebied van rekenen te signaleren. Muiswerk Testprogramma's kan dus ook het gebied van reken- en wiskunde problemen dienen als screeningsinstrument. Als een leerling problemen op het gebied van hoofdrekenen, rekenen/wiskunde of ruimtelijk inzicht blijkt te hebben dan zal er vervolgens wel verder onderzoek plaats moeten vinden en eventueel remediërende hulp worden gegeven. De handleiding van Muiswerk Testprogramma's biedt overigens geen aanwijzingen voor verder onderzoek en/of remediering. De remedial teacher moet naar aanleiding van de toets dus mogelijk remediale hulp gaan bieden, maar hoe die hulp dan ingevuld moet worden, zal voor veel remedial teachers moeilijk te bepalen zijn. Dit neemt niet weg dat een remedial teacher die gespecialiseerd is in lees- en spellingsontwikkeling met Muiswerk Testprogramma's op zich net zo goed uit de voeten kan als de remedial teacher die specialisme heeft op het gebied van rekenen/wiskunde.

Tot slot is er de ICT-toets Test-IT. Deze test is oorspronkelijk ontwikkeld voor het middelbaar beroepsonderwijs op niveau 2 en hoger. Ook dit is een toets die moeilijker of makkelijker

wordt naarmate een leerling minder of meer foute antwoorden geeft. De makers van Muiswerk Testprogramma's geven aan dat het beginniveau op het gebied van ICT-vaardigheden van eerstejaars leerlingen van het voortgezet onderwijs ermee vastgesteld zou kunnen worden. Dit lijkt echter een te optimistische inschatting te zijn. Hoewel brugklasleerlingen vaak wel vaardig zijn in het gebruik van internet en mogelijk ook gebruik maken van Word, zal hun vaardigheid in Excel en Access niet zo goed zijn ontwikkeld. Waarschijnlijk hebben zij deze laatste twee programma's niet nodig, waardoor het meten van de kennis van deze programma's bij brugklassers overbodig lijkt. Daarbij komt dat het meten van ICT-vaardigheden door het beantwoorden van vragen over het gebruik van bepaalde programma's enigszins vreemd overkomt. Het lezen van vragen en het kiezen van het juiste antwoord uit een aantal gegeven alternatieven, doet niet alleen een beroep op kennis van het programma, maar ook op leesvaardigheid. Een leerling kan een vraag verkeerd beantwoorden, doordat hij de vraag niet goed gelezen heeft. Het is daardoor niet per definitie zo dat het fout beantwoorden van een vraag duidt op een gebrek aan ICT-vaardigheid.

Conclusie Bij bepaalde aspecten van Muiswerk Testprogramma's zijn kanttekeningen te plaatsen, zoals het feit dat er bij bepaalde toetsen slechts richtlijnen worden gegeven met betrekking tot de betekenis van bepaalde scores en de moeilijkheidsgraad, bijvoorbeeld bij de toets zinsbouw. Dit neemt niet weg dat er veel te zeggen is voor het gebruik van Muiswerk Testprogramma's. Ten eerste zijn de toetsen van goede kwaliteit en er is zorg besteed aan alle onderdelen van de toetsen. Het geluid is van goede kwaliteit, het registratieonderdeel voor de docent is makkelijk te gebruiken en geeft uitgebreide informatie, vooral als het gaat om de onderdelen spelling, tekstbegrip en flitswoorden. Ten tweede kan een grote groep leerlingen de toetsen maken en is het daardoor mogelijk eenvoudig en snel leerlingen met problemen op het gebied van spelling, lezen of rekenen/wiskunde op te sporen.

Daar staat tegenover dat het voor bepaalde toetsen lastig is te bepalen wat een score nu precies betekent, omdat men nog bezig is te zoeken naar de juiste normering. Wat het verder lastig maakt om te weten wat scores betekenen, is dat vaak wordt gesproken over mbo-leerlingen, terwijl de toetsen volgens de makers van Muiswerk Testprogramma's ook geschikt zijn voor leerders in de ve en brugklasleerlingen. Een groep die aangeduid wordt als 'brugklasleerlingen' is echter zeer heterogeen. Er horen leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg met leerwegondersteuning, maar ook leerlingen van het vwo bij. Het lijkt wat veel gevraagd om zowel leerlingen van twaalf jaar als mbo-leerlingen en volwassenen met dezelfde test betrouwbaar te kunnen screenen. De ervaring zal moeten leren of Muiswerk Testprogramma's voor al deze doelgroepen even geschikt is.

Feit is dat uit de handleiding en de vormgeving van de toetsen, blijkt dat er veel aandacht is besteed aan Muiswerk Testprogramma's. Het is daarom de moeite waard in de testprogramma's te investeren en er veel mee te werken. Op die manier kan de remedial teacher op basis van ervaringsgegevens en de normen uit de handleiding bepalen wat de scores op de toetsen voor zijn doelgroep betekenen. Het spreekt dan ook voor de makers van het programma dat zij zelf ook deze gegevens verzamelen en op basis daarvan verder onderzoek willen doen naar de interpretatie van de toetsuitslag.

Muiswerk Testprogramma's lijkt een goede aanvulling op de testen en toetsen die een remedial teacher kan gebruiken om leerlingen en leerders te screenen en vroegtijdig problemen met lezen, schrijven, woordenschat en rekenen/wiskunde te signaleren. Hierbij willen we direct ook enige relativering aanbrengen. Een toets is en blijft 'slechts' een instrument om te komen tot waar het eigenlijk om gaat: gerichte hulp aan leerlingen die (even) niet op eigen kracht tot goede leerprestaties komen.

Literatuur

Hacquebord, H. (2000). *Tekstbegriptoets voor de brugklas*.

Utrecht: Algemeen Pedagogisch Studiecentrum.

Kleijnen, R. (1992). *Hardnekkige spellingfouten: een taalkundige analyse*. Amsterdam/Lisse: Swets & Zeitlinger.

Leij, A. van der (1998). *Leesproblemen. Beschrijving, verklaring en aanpak*. Rotterdam: Lemniscaat.

Schijf, T. (1999). *Signaleren van dyslexie in het mbo (doctoraal-scriptie)*. Aalsmeer: Muiswerk educatief.

Valk, R. & K. Heesters (2001). *Taal in vakken. Taalniveaus NT2 in het voortgezet onderwijs*. Lienden: Bureau Interculturele Evaluatie.

Auteursgegevens

Dick Speijers is als bevoegd leraar NT2 al vele jaren verbonden aan de afdeling ISK van het Stedelijk College Eindhoven. Zijn onderwijservaringen heeft hij opgedaan op enkele basisscholen en op het al vermelde S.C.E. Hij streeft ernaar om voor ISK-leerlingen in de leeftijdscategorie van twaalf tot achttien jaar geschikt leer- en toetsmateriaal te maken en is daar geregeld mee bezig. Drs. Corinne Sebregts studeerde letteren aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en specialiseerde zich in het onderwijs Nederlands als tweede taal. Zij is werkzaam als afdelingsleider van de Internationale Schakelklas (ISK) van het Stedelijk College Eindhoven en houdt zich in die functie onder andere bezig met de ontwikkeling en implementatie van taalbeleid in de ISK. Als remedial teacher is zij bovendien betrokken bij de ontwikkeling van een zorgstructuur voor leerlingen die problemen hebben met het verwerven van het Nederlands als tweede taal.

Muiswerk Testprogramma's wordt uitgegeven door Muiswerk Educatief, verkoopkantoor Hornweg 271, 1432 GL Aalsmeer, tel. 0297-361664; fax 0297-361662. Internet: www.muiswerk.nl.